

ОБ'ЄКТИВНА НЕОБХІДНІСТЬ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА В РИНКОВИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Ефективність ведення бухгалтерського обліку на підприємстві залежить від рівня його організації. Розвиток ринкових відносин, наявність підприємств різних форм власності та розширення міжнародних економічних зв'язків вітчизняними підприємствами сприяло впровадженню в

організацію обліку облікової політики, яку підприємство визначає самостійно.

Від уміло сформованої облікової політики багато в чому залежить не тільки ефективність управління бухгалтерським обліком, але і фінансово-господарською діяльністю підприємства та стратегія його розвитку на тривалу перспективу.

Тому формування облікової політики на підприємстві – дуже трудомісткий і відповідальний процес.

Поняття „облікова політика” офіційно було впроваджено в міжнародну термінологію бухгалтерського обліку в листопаді 1974 року у зв'язку з прийняттям, а з 1.01.1975 р. – введенням в дію Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку № 1 „Розкриття облікової політики”.

У нашій країні термін „облікова політика” офіційно почав використовуватись у вітчизняній теорії і практиці бухгалтерського обліку з 1 січня 2000 року після введення в дію Закону України „Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні” від 16.07.1999 р., П(С)БО № 1 „Загальні вимоги до фінансової звітності” від 31.03.1999 р. та інших П(С)БО, які регламентують альтернативні способи організації та ведення обліку окремих видів активів, зобов'язань, доходів, витрат і фінансових результатів, щодо яких підприємство має право вибору з врахуванням особливостей та специфіки своєї діяльності [4, с.20].

Питання формування та реалізації облікової політики підприємств знайшли відображення в працях українських вчених: М.Т. Білухи, Ф.Ф. Бутиця, В.В. Сопка, Г.Г. Кірейцева, Л.М. Кіндрацької, Ю.А. Кузьмінського, М.В. Кужельного, В.Г. Лінника, М.С. Пушکارя, В.Г. Швеця; і зарубіжних – Р.А. Алборова, А.С. Бакаєва, П.С. Безруких, Н.П. Кондракова, С.Л. Кортаєва, М.І. Кутера, С.О. Ніколаєвої, В.Ф. Палія, Л.П. Хабарової, Е.С. Хендріксена, Л.З. Шнейдмана.

Незважаючи на значні наукові напрацювання, доводиться констатувати невідповідність теоретичних та практичних розробок реаліям української дійсності.

Аналіз практики формування та застосування облікової політики підприємств дозволив встановити ряд недоліків, а саме:

1. В сучасних умовах процесу її формування приділяється недостатня увага як з боку працівників бухгалтерської служби, так і з боку власників та адміністрації підприємства.

2. Теоретичних та практичних розробок потребують питання формування, реалізації облікової політики підприємств та її використання в практиці господарської діяльності, серед яких:

- формування та упорядкування понятійного апарату;
- розробка методики формування облікової політики підприємств;
- забезпечення її документального оформлення;
- дослідження та удосконалення реалізації облікової політики, що включає її коригування і розкриття для зовнішніх користувачів фінансової звітності;
- вивчення можливостей використання облікової політики при здійсненні господарського контролю.

Необхідність формування облікової політики підприємства в ринкових умовах пов'язана з переорієнтацією обліку на надання своєчасної, достовірної, повної та неупередженої інформації про фінансовий стан та результати діяльності не тільки зовнішнім, але і внутрішнім користувачам для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

У ринковій економіці бухгалтер повинен забезпечити контроль не лише за збереженням майна, але й за виконанням зобов'язань – власника свого підприємства.

Формування облікової політики є важливим і непростим завданням, оскільки впливає на фінансові результати і ефективність діяльності підприємства.

Причиною появи облікової політики в ринкових умовах є:

– альтернативні варіанти щодо організації і ведення бухгалтерського обліку передбачені законодавчими документами;

– розширення видів діяльності та організаційно-правових форм суб'єктів господарювання;

– зміна ролі бухгалтера в господарському житті підприємства від простого реєстратора господарських операцій до активного його учасника [1, с.41].

Професор С.О. Ніколаєва відзначає, що необхідність формування облікової політики на підприємствах виникає у двох випадках:

– по-перше, законодавством передбачено декілька варіантів способів бухгалтерського обліку, і підприємство вибирає один з них;

– по-друге, законодавча регламентація відображення в бухгалтерському обліку тих чи інших господарських операцій не розроблена, підприємство самостійно розробляє способи ведення обліку [2, с. 5-7].

Аналіз наведених причин і необхідності формування облікової політики свідчить про її застосування на макро- і мікрорівнях.

Вивчення стану нормативно-правового забезпечення стосовно формування облікової політики свідчить про те, що в Законі України „Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні”, П(С)БО № 1 „Загальні вимоги до фінансової звітності” та П(С)БО № 6 „Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах” розкрито лише деякі положення щодо облікової політики, а саме: дано визначення облікової політики; передбачено самостійність визначення облікової політики підприємством; визначено порядок розкриття та внесення змін в облікову політику.

Однак у вищевказаних нормативних документах не передбачено механізму формування облікової політики. Такий

недолік щодо облікової політики викликаний передусім відсутністю національного П(С)БО „Облікова політика”.

Для виправлення ситуації, що склалася, на думку багатьох вчених, необхідно розробити поряд з іншими національними П(С)БО стандарт „Облікова політика” [3].

Отже, для вирішення наведених вище недоліків, перш за все необхідно розробити науково обґрунтовані рекомендації щодо формування та реалізації облікової політики підприємств, її трактування й адаптації відповідно до історично сформованих особливостей національної системи бухгалтерського обліку.

На нашу думку, розробка та введення в дію національного П(С)БО „Облікова політика” дозволить покращити нормативно-правове забезпечення бухгалтерського обліку і, зокрема, облікової політики та підвищити ефективність управління не тільки підприємством, а й економікою країни в цілому, а також вирішить ряд питань практичного характеру.

Література

1. Бутинець Ф.Ф., Войналович О.П., Томашевська І.Л. Організація бухгалтерського обліку: Підручник для студентів спеціальності „Облік і аудит” вищих навчальних закладів/ за редакцією Ф.Ф. Бутинця – Житимир: Рута, 2005. – 528с.
2. Николаева С.А. Учетная политика организации: Принципы формирования, содержание, практические рекомендации, аудиторская проверка.- М.: Аналитика – Пресс, 1998. – 168с.
3. Міжнародні стандарти фінансової звітності 2004 за ред. С.Ф. Голова. – 1 частина. – К.: Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2005. – 1304 с.
4. Барановська Т.В. Облікова політика: рівні, суб'єкти, складові // Вісник ЖДТУ, Економічні науки. – 2003. – № 3 (25). – С. 18-26.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Тернопільський національний економічний університет
Факультет обліку і аудиту
Кафедра обліку і контролю фінансово-господарської діяльності

ЗБІРНИК
тез доповідей студентської наукової конференції
**„ОБЛІК І КОНТРОЛЬ У КОНТЕКСТІ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ”**

Тернопіль – 2009

Збірник тез доповідей студентської наукової конференції „Облік і контроль у контексті євроінтеграції” 14-15 квітня 2009 р. – Тернопіль, 2009. – 126 с.

Відповідальний за випуск:

Хомин П.Я. – завідувач кафедри обліку і контролю фінансово-господарської діяльності Тернопільського національного економічного університету, д.е.н., професор

У збірнику наведені тези доповідей за темами дипломних робіт на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня „магістр” та „спеціаліст” за спеціальністю „Облік і аудит”.

Відповідальність за достовірність інформації, поданої у тезах, несуть автори.

© Андрусик Ю. та ін., 2009 р.